

Livsmedelsverkets yttrande över remiss från klimat- och näringslivsdepartementet angående En ny beredskapssektor – för ökad försörjningsberedskap, SOU 2024:19

Generella synpunkter

Livsmedelsverket välkomnar utredningen och instämmer i att näringslivet är avgörande för totalförsvaret. Särskilt positivt ser Livsmedelsverket på utredningens konstaterande att det är instrumentellt att frågor som rör utrikeshandel och handelspolitik integreras i arbetet som rör försörjningsberedskap. Livsmedels- och dricksvattenförsörjningen är ofrånkomligen delar av en global marknad. Utredningen Livsmedelsberedskap för en ny tid konstaterar att den enskilt viktigaste åtgärden för att säkerställa livsmedelsförsörjningen är att så långt som möjligt upprätthålla den inre marknaden och handeln.¹ Säkerställda handelsflöden med omvärlden, både import och export, är grundläggande förutsättningar för att upprätthålla verksamheten i de viktiga samhällsfunktionerna i beredskapssektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten. För att leveranskedjorna ska fungera krävs också ändamålsenliga upphandlingar och avtal som är anpassade för höjd beredskap. Livsmedelsverket instämmer därför också i utredningens konstaterande att bland andra Upphandlingsmyndigheten utgör en myndighet som är central för Sveriges försörjningsberedskap.

Synpunkter på förslagen

En utvidgning av beredskapssektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten

Utredningen föreslår att Sveriges geologiska undersökning (SGU) blir beredskapsmyndighet och ingår i beredskapssektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten där Livsmedelsverket är sektorsansvarig myndighet. Livsmedelsverket ser positivt på att SGU utses till beredskapsmyndighet då detta skulle underlätta informationsförsörjning även under störda förhållanden. Det är dock viktigt att myndigheten för detta arbete tillförs adekvata medel.

¹ Livsmedelsberedskap för en ny tid, SOU 2024:8, s 13.

I beredskapssektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten ingår idag Livsmedelsverket, samtliga länsstyrelser, Naturvårdsverket, Statens jordbruksverk och Statens veterinärmedicinska anstalt.

Arbetet i beredskapssektorn består bland annat av myndighetschefsmöten, styrgruppsmöten, planeringsgruppsmöten och deltagande i ett antal arbetsgrupper inom sektorn och mellan beredskapssektorerna. Minst en gång i månaden tas en gemensam lägesbild fram vilket kräver inhämtning av information från näringsliv och andra aktörer inom beredskapsmyndigheternas ansvarsområden och analys och sammanställning av den informationen. Att bli en del av samordningen inom beredskapssektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten samtidigt som myndigheten blir beredskapsmyndighet och dessutom en del av beredskapssektorn Industri, bygg och handel kommer att bli väldigt resurskrävande.

Den civila beredskapen måste utvecklas i snabb takt men förmågehöjningen blir sannolikt större om uppgifter tillkommer stegvis så att myndigheter först kan utveckla förmågan inom sitt ansvarsområde och efter det bidra till det gemensamma samordnande arbetet i beredskapssektorer. Det stärks av att utredningen också anger att myndigheten först av allt behöver bygga upp beredskapskompetens och tillskapa en beredskapsfunktion. Informationsdelning är ett tydligt exempel där myndighetens egen förmåga att ta emot en viss typ av information måste finnas på plats innan krav på samordning och hantering av sådan information ställs inom en beredskapssektor. En mer effektiv ordning vore därför att myndigheter som blir beredskapsmyndigheter står utanför beredskapssektorerna under en tid för att sedan, vid behov, kunna delta i sektorssamarbetet fullt ut. Det finns goda exempel på beredskapsmyndigheter som bidrar till arbetet i sektorer utan att formellt ingå i sådana.

Övriga synpunkter

Livsmedelsverket är positiv till att en modern motsvarighet till den tidigare byggnads- och reparationsberedskapen etableras. Inte minst dricksvattenförsörjningen är beroende av en infrastruktur som kommer behöva repareras snabbt under krig, det visar erfarenheter från Ukraina. Utredningen konstaterar att reparationsberedskap bland annat behövs inom området transporter och området energiförsörjning och att dess funktioner bör ha sin hemvist i respektive beredskapssektor. Eftersom det finns flera områden där reparationsberedskap är aktuell funderar Livsmedelsverket på om det inte vore mer effektivt med en nationell tvärspektoriell reparationsberedskap inom de områden där en mer generell reparationskompetens behövs. Om reparationsberedskap utreds vidare kan en uppgift vara att analysera om en gemensam reparationsberedskap som kan återställa funktionen inom flera olika viktiga samhällsfunktioner vid krig skulle vara att föredra.

De delar av näringslivet som bidrar med exempelvis handelsgödsel, kemikalier och förpackningsmaterial utgör en förutsättning för viktiga samhällsfunktioner inom beredskapssektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten. Livsmedelsverket instämmer därför i utredningens slutsats att beredskapsarbetet inom det området bör uppmärksammas och samordnas. Livsmedelsverket instämmer också i att kemikalieförsörjning bör vara en prioriterad fråga för fortsatt analys.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Annica Sohlström. I den slutliga handläggningen medverkade enhetschef Susanne Norén. Föredragande var jurist Magdalena Frykstrand.

Annica Sohlström
Generaldirektör

Magdalena Frykstrand